

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ТА СОЦІОЛОГІЇ**

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 07-411 груп

Спеціальності 231 Соціальна робота

Освітньо-професійної програми

Соціальна робота

Дем'янчук Анастасія Миколаївна

Керівник: к. пед. н., доцентка Коршун
Т.В.

Рецензентка: к. психол. н., доцента

Тавровецька Н.І.,

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАКІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	6
1.1 Інформаційний ресурс	6
1.2 Інформаційні технології у вищому закладі освіти	12
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ОП 231 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	19
2.1 Актуальні проблеми підготовки соціальних працівників у ВЗО.....	19
2.2 Використання інтернет-ресурсів у процесі підготовки соціальних працівників	29
2.3 Напрями розширення доступу студентів до джерел інформації.....	33
ВИСНОВКИ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39
ДОДАТКИ	46

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нагальною потребою сучасної вищої школи, як і раніше, залишається вдосконалення навчального процесу, точніше рівня його інформаційного забезпечення, що має надзвичайно важливе значення для якісної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, професії, що є новою для українців.

Підготовка фахівців для соціальної роботи в нашій країні не позбавлена певних проблем. Зокрема гостро стоїть питання забезпеченості вузів достатньою кількістю підручників, посібників, спеціалізованих журналів, словників із соціальної та соціально-педагогічної роботи, пакетів навчально-методичної документації, практично відсутні електронні версії підручників, нормативно-правової бази; потребує серйозного вдосконалення технологія підготовки майбутніх спеціалістів; вищі заклади освіти потребують серйозної державної підтримки в плані фінансової допомоги, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, активізації процесів підготовки професорсько-викладацького складу.

На сьогоднішній день питаннями підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах опікуються дослідники різних галузей: психології, педагогіки, соціальної роботи, соціології.

Особливе значення для розв'язання проблеми інформаційного забезпечення підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах мають праці таких учених і дослідників, як: Горілий А.Г., Капська А.Й., Карпенко О.Г., Коваль Л., Мигович І.І., Семигіна Т.В., Філіпова Т.В., Холостова Є.І.

Але практично відсутні дослідження, котрі стосуються саме інформаційного забезпечення навчального процесу, що і визначило

вибір теми кваліфікаційної роботи «Інформаційне забезпечення підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах».

Об'єкт дослідження: підготовка соціальних працівників у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження: інформаційне забезпечення підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах.

Мета дослідження: проаналізувати стан інформаційного забезпечення підготовки соціальних працівників у вищих закладах освіти та обґрунтувати можливості його покращення.

Відповідно до мети було визначено наступні завдання:

1. Проаналізувати інформацію як ресурс.
2. Виявити місце інформаційних технологій у вищому навчальному закладі.
3. З'ясувати можливості використання Інтернет-ресурсів під час підготовки соціальних працівників.
4. Запропонувати напрями розширення доступу студентів до різноманітних джерел інформації.

Методи дослідження. З метою вирішення поставлених завдань використано такі методи:

- теоретичні (аналіз наукових джерел та чинного законодавства з проблеми дослідження, відбір актуального матеріалу та включення його у текст за допомогою методу реконструкції, моделювання для визначення структури дослідження, класифікація, узагальнення наукової літератури із соціальної роботи з метою формулювання висновків за результатами дослідження);
- емпіричні (опитування студентів для вивчення думок щодо досліджуваної проблеми).

Практична значущість полягає в тому, що запропоновані результати може бути застосовано в навчальному процесі вищої школи, що, на нашу думку, дозволить покращити стан інформаційного забезпечення підготовки соціальних працівників.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, результати наукового дослідження обговорювались на засіданнях кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та соціології (протокол від 01.03.2021р. №8).

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи: робота складається із вступу, двох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел (65 найменувань). Загальний обсяг роботи сторінки, з них основного тексту .

РОЗДІЛ 1

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

1.1. Інформація як ресурс

Історичний досвід свідчить, що суспільний розвиток неможливий без інформації та каналів її розповсюдження. Всі переломні моменти в історії суспільства пов'язано з накопиченням інформації, появою нових способів та засобів інформаційного обміну, а відтак «...сама інформація виявляється головним джерелом розвитку суспільства та людини» [65, с.21].

Ускладнення суспільного життя супроводжується розширенням обсягів інформації, своє чергою, спричиняє збільшення потреби в обміні інформацією: «Чим більшою є потреба в інформації та інформаційному обміні, тим більше інформації розповсюджується в суспільстві. Вона впливає на свідомість і поведінку людей, визначає їхній погляд, лежить в основі ухвалення рішень, формування світогляду, комунікативних відносин у суспільстві» [9, с. 80].

Така значна роль інформації в розвитку суспільства зумовлена насамперед тим, що однією із інтегровальних потреб людини виступає потреба в інформації, що «пронизує» всі види людської діяльності, саме тому «...інформаційна діяльність становить основу механізму розвитку соціальної інфраструктури і тому передує, супроводжує та завершує будь-яку діяльність суб'єкта» [64, с. 8].

Інформація, посідаючи суттєве місце в житті людини, все більше стає мірилом усіх сфер людського суспільства, у тому числі й національної культури тієї або іншої країни. Це зумовлює, з одного боку, величезну потребу в знаннях для суспільства в цілому, а з іншого – до

розвитку та створення засобів для задоволення особистісних інформаційних потреб окремої людини.

Сьогодення характеризується небувалим зростанням обсягів інформаційних потоків, а відтак перевагою інформаційної складової діяльності людей над усіма іншими її формами та компонентами, тому «...інформація стала одним із найцінніших продуктів функціонування сучасного суспільства» [64, с. 8].

У контексті загальної тенденції глобалізації всього сучасного світу й суспільства зокрема, можна говорити про глобалізацію й власне інформації (створення глобальних інформаційних мереж, поступову уніфікацію способів репрезентації інформації, перехід до англійської мови як загальносвітової мови обміну інформацією тощо) «...людство розглядає інформацію, разом із матерією та енергією, як найважливішу сутність світу, в якому ми живемо» » [65, с. 12]. Саме тому дуже складно надати визначення поняття «інформація», оскільки воно є загальнонауковим.

Існують різні підходи до визначення «інформація»: «інформація (від *information*, від латин. - *inform*, - надає форму, сприяє створенню уявлення про щось, зображує): повідомлення про якісь події; відомості про навколишній світ, процеси, що в ньому відбуваються – події, ситуації, чиясь діяльність» [33, с.126].

Відповідно до іншого підходу «інформація» - «...це дані та відомості, представлені у різних видах» « [33, с.126].

Учені дають ще таке визначення поняттю «інформація» - «...відомості, що є об'єктом зберігання, накопичення, переробки і передавання» [37, с.312].

Згідно із статтею 1 Закону України «Про інформацію» : «Інформація – це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому середовищі» [18, с.12].

З позиції А.Капської, І.Пінчука, С.Толстоухової існує ще такий підхід до аналізованого поняття: «Інформація – нові відомості про навколишній світ, одержувані в результаті взаємодії з ним» [37, с.40].

Одним із найбільш повних визначень, на нашу думку, є наступне: «Інформація – відомості в будь-якій формі та вигляді, на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації, фотографії, голограми, кіно-, відеофільми, мікрофільми, звукові записи, бази даних, комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів, пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені документи чи документовані відомості)» [17, с.16].

Поняття «інформація», яке використовувалось у філософії з давніх часів, у наш час отримало нове, більш широке значення завдяки розвитку кібернетики, де воно виступає як одне із центральних категорій, поряд із поняттями «зв'язок» і «управління». Поняття «інформація» стало загальним для всіх наук, а інформаційний підхід, що включає сукупність ідей і комплекс математичних засобів, перетворився в загальнонауковий засіб дослідження.

Важливе значення поняття «інформація!» набуває під час розгляду його як ресурсу: «Ресурс – засоби, запаси, джерела чого-небудь; засіб, який використовується у необхідних випадках»[37, с.11].

Також ресурс: «Джерело й арсенал засобів та можливостей, до яких можна звертатися у разі необхідності для виконання якогось завдання або удосконалення дій, особливо, коли вони мають надзвичайний характер або здійснюються у критичній ситуації» [43, с.201].

А такі вчені, як П.Василенко, В.Васильченко, В.Галицькій пропонують тлумачити інформаційні ресурси «...як сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, базах даних тощо» [51, с.98].

Для розвитку будь-якого суспільства необхідні матеріальні, інструментальні, енергетичні й інформаційні ресурси. Інформаційні ресурси : «Ідеї людства і вказівки щодо їхньої реалізації, накопичені у формі, яка дозволяє їх відтворення. Це книги, статті, патенти, дисертації, науково-дослідна і дослідно-конструкторська документація, технічні переклади, дані про передовий виробничий досвід тощо» » [65, с.27].

Головними властивостями інформації визнано об'єктивність, повноту, достовірність, актуальність, точність, корисність (або цінність). *Об'єктивність.* Оскільки інформація є віддзеркаленням зовнішнього об'єктивного світу, вона буде такою, якщо не залежатиме від методів її фіксації, або чиеїсь думки. Тобто об'єктивну інформацію можна отримати за допомогою технічних пристроїв. Примітно, що відображаючись у свіжості конкретної людини, вона перестає бути об'єктивною, оскільки тією чи іншою мірою перетворюється залежно від досвіду суб'єкта на суб'єктивну.

Достовірність. Інформація достовірна за умови, якщо вона відображає реальний стан справ, проте одночасно вона може бути як об'єктивною, так і суб'єктивною, що допомагає особі прийняти правильне рішення. Причинами недостовірності інформації може бути: навмисне спотворення (дезінформація) або ненавмисне спотворення суб'єктивної властивості; спотворення через перешкоди (наприклад, зіпсований телефон).

Повнота. Інформація вважається повною за умови її достатнього розуміння і ухвалення рішення, оскільки неповна може призвести до помилкового рішення або висновку.

Точність. Характеризується ступенем її близькості до реального стану об'єкта, процесу, явища тощо.

Актуальність – це важливість до сьогодення, нагальність, а тому тільки вчасно отримана інформація є корисною

Корисність можна оцінити з огляду на потреби конкретних споживачів та тих завдань, котрі можна вирішити за її допомогою.» [11, с.201].

Науковці по різному класифікують інформацію: ту, що виникла в людському суспільстві прийнято називати соціальною: «Сукупність знань, даних і повідомлень, котрі формуються в суспільстві і використовуються індивідами, групами, організаціями, соціальними інститутами з метою регуляції соціальних взаємодій, суспільних відносин» » [43, с.76].

Інформація, що створюється та використовується людиною, поділяють на масову, спеціальну та особистісну. «Масова передбачена для всього суспільства незалежно від віку людини, статі, роду занять. Її своєю чергою поділяють на суспільно-політичну, звичайну, науково-популярну. Спеціальна обслуговує різні категорії спеціалістів (тому вона може бути наукова, технічна, виробнича тощо). Наукова наявна у науковій сфері і є результатом вивчення закономірностей навколишнього середовища, суспільного розвитку та мислення. Технічна інформація виникає як результат розробок у сфері механізації та автоматизації трудової діяльності. Виробнича - сфера виробництва, збуту та використання промислової та сільськогосподарської продукції. А особистісна інформація та, що адресована обмеженому колу осіб, котрі пов'язані дружніми, родинними або іншими відносинами» » [43, с.76].

На думку Я.Глинського, всю інформацію можна розподілити на такі види:

«- математична – будь-яка інформація, що пов'язана із числами і формулами, окрім власне математичної, це може бути і фізична і статистична; її можна обробляти за допомогою різних розрахунків і зберігати у вигляді записів та книг;

- текстова, яку можна записати на папері від руки або за допомогою друкарської машинки, устаткування комп'ютерів і зберігати (рукописи, документи, книги та газети); г
- графічна, яку можна обробляти за допомогою різних образотворчих засобів і способів (образотворче мистецтво, фотографія), а зберігати у вигляді картин, малюнків, скульптур тощо);
- звукова – обробка відбувається за допомогою магнітофонного запису;

відеоінформація обробляється з використанням кіно-відеотехніки» [11, с.34].

Свою чергою Закон України «Про інформацію» окреслює такі її основні види: «Статистична, адміністративна (дані), масова, інформація про діяльність державних органів влади та органів місцевого і регіонального самоврядування, правова, інформація про особу, довідково-енциклопедична, соціологічна» [18, с.12].

За режимом доступу може бути відкрита та з обмеженим доступом. Режим доступу – «...це передбачений правовими нормами порядок одержання, використання, поширення і зберігання інформації» [18, с.22].

Безумовно, що інформація тільки оді набуває значення, коли нею можна скористатися, це пов'язано із поняттям «інформаційні процеси» - «...процес, що використовує сукупність засобів і методів збору, обробки і передачі даних» [22, с.114].

До нього належить: «Отримання інформації, зберігання, обробка власне її та змісту для зберігання, використання, передача» » [11, с.81].

Таким чином, важливість інформаційних процесів полягає в тому, що вони зумовлюють різноманітні зміни в перебігу подій, а також впливають на виникнення нового.

З огляду на вищезазначене доходимо висновку про важливість урахування змістовного і ціннісного аспектів поняття «інформація», що дозволяють об'єднати дефініції поняття «знання» і «інформація» у нове «інформаційний ресурс», що останнім часом трансформується у фундаментальний «стратегічний ресурс» суспільства. Універсальність інформації пов'язано з тим, що воно об'єднує явища матеріального і духовного світу.

Таким чином, інформацію прийнято вважати вирішальним чинником, що визначає розвиток технологій у цілому, своєї чергою не забуваємо, що і ринкові відносини вимагають підвищеної уваги до своєчасності, вірогідності та повноти інформації, без якої безсумнівно неможлива будь-яка діяльність. Саме тому інформація у процесі життєдіяльності людини стала посідати надзвичайне місце, а сучасні інформаційні технології виправдано вважаються рушійною силою світового економічного і технологічного розвитку, котрі примножують знання та духовні цінності, розширюють сфери використання досягнень науки і техніки, що підтверджує вимогу сьогодення щодо актуальності використання інформаційних технологій у закладах вищої освіти.

1.2. Інформаційні технології у вищому закладі освіти

На думку науковців, інформація – явище незрівнянно більш давнє, ніж сама людина. Сама природа у процесі своєї еволюції передавала закодовану інформацію в рослинах і живих організмах. Люди перебувають у пошуках і віднаходять нові способи і засоби передачі інформації, її переробки та збереження. І якщо протягом століть знання передавалися завдяки правилам і приписам, традиціями і звичаями, культурними зразками і стереотипами, то сьогодення головну роль відводить застосуванню технологій, бо як свого часу інформаційна

потреба зумовила появу мови, писемності, образотворчого мистецтва, стала поштовхом до виникнення друкарства, пошти, телеграфу, комп'ютера як «...універсальної машини для обробки інформації, відбулась революція щодо нагромадження, передачі й обробки інформації. Ця революція стосується й конкретним чином перетворює не тільки сферу матеріального виробництва, але й інтелектуальні, духовні сфери життя людини» » [8, с.6].

Дякуючи винаходу комп'ютерів, появи нових інформаційних систем та інформаційних технологій у другій половині 20-го століття, що зумовило науково-технічну революцію в цілому, очевидним став той факт, що людство вступило в нову епоху, яка отримала назву «інформаційної» [20].

І на сьогодні все більше послуговуються такими поняттями, як «інформація» та «інформаційні технології», а у світі спостерігається зміна способів виробництва, світогляду людей, що безумовно спричинено процесом інформатизації: «Процес створення, розвитку й загального застосування інформаційних засобів і технологій, що забезпечує досягнення й підтримку рівня інформованості всіх членів суспільства, необхідного й достатнього для кардинального поліпшення якості праці та умов життя» [28, с.16].

Одночасно інформатизацією вважають глобальний процес, особливість якого вбачається в тому, що «...домінувальним видом діяльності у сфері суспільного виробництва є збір, нагромадження, продукування, обробка, зберігання, передача й використання інформації, здійснювальні на основі сучасних засобів мікропроцесорної й обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну»[45, с.111].

Інформатизація забезпечує:

- активне використання інтелектуального потенціалу;

- інтеграцію інформаційних технологій з науковою, виробничою, інтелектуальною діяльністю;
- розвиток усіх сфер суспільного виробництва та високий рівень інформаційного обслуговування;
- доступність будь-якого члена суспільства до джерел достовірної інформації;
- візуалізацію репрезентації інформації з метою використання даних [45, с.111].

На сьогодні наявні різноманітні підходи до визначення поняття «інформаційні технології». Згідно із статтею 1 Закону України «Про національну програму інформатизації» вона трактується як :»Цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів із використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розповсюдження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування» [16, с.3].

Інформаційні технології – «...це сукупність методів і пристроїв, використовуваних людьми для обробки інформації. Інформаційні технології являють собою оптимізацію самого інформаційного процесу, його відтворення і функціонування» [59, с. 16].

Відповідно до статті 2 «Модельного закону про інформатизацію, інформацію та захист інформації» ІТ : «Методи й способи пошуку, збору, зберігання, обробки й передачі (поширення) інформації на основі використання комп'ютерних та інших технічних пристроїв, програм для електронних обчислювальних машин і засобів зв'язку» [29, с. 61].

На сьогодні якість людського потенціалу, освіченості та культури набуває вирішального значення. Інтеграція і глобалізація у різних галузях діяльності людства потребує модернізації освітнього простору, у межах якого відбувається формування активних, творчих особистостей шляхом здобуття ґрунтовної теоретичної та практичної підготовки.

Рівень розвитку освітнього простору однозначно впливає на економіку, обороноздатність і на політику в цілому. Від нього значною мірою залежить стан людей, формування суспільно-політичних рухів і соціальна стабільність.

Поміж соціальних інститутів освіта посідає найважливіше місце, за своєю суттю вона являє собою цілеспрямовану пізнавальну діяльність щодо отримання знань, умінь і навичок, або їх удосконалення. Основною метою освіти вважається залучення індивіда до досягнень людської цивілізації, ретрансляція й збереження її культурного надбання. Саме тому в процесі навчання передбачається передача студенту накопиченого попередніми поколіннями досвіду та підготовка до самостійної діяльності у межах певної сфери.

Варто зауважити, що стрімкий розвиток як самої науки, так і пов'язаних із нею виробничих технологій зумовили питання реформування структури і змісту освіти. Серед основних напрямів реформи виділяють: «...демократизації. Системи навчання і виховання; гуманітаризацію і гуманізацію процесу освіти; комп'ютеризацію та інтернаціоналізацію» [61, с.4].

З огляду на те, що освітні інституції закладають основи майбутнього, їх функція готувати суб'єктів, котрі у майбутньому стануть громадянами і лідерами, саме тому вимогою не вузькоспеціалізованої вищої освіти стає тотальна інформатизація, швидкісне зростання інформаційних ресурсів і джерел інформації.

На думку науковців зміст інформатизації освіти (як для студента, так і викладача) полягає в створенні сприятливих умов щодо вільного доступу до культурної, навчальної і наукової інформації. Варто додати, що «...інформатизація сфери освіти повинна випереджати інформатизацію інших напрямів суспільної діяльності, оскільки саме тут формуються соціальні, психологічні, загальнокультурні, а також професійні передумови розвитку суспільства нового типу» [60, с.9].

На думку В.Кінелева: «нові інформаційні технології повинні сприяти активізації інтелекту студентів, формуванню творчих і розумових здібностей, розвитку цілісного світогляду індивіда, що дозволить йому посісти міцне положення в інформаційному суспільстві»[62,с.21].

У той же час науковці зауважать, що сьогодні ще певна кількість викладацького складу сприймають інформатизацію навчання винятково як процес упровадження комп'ютерної техніки у систему вищої школи, але це однобічне розуміння проблеми. Суть полягає в принципово новій організації навчального процесу на високому рівні взаємодії викладачів і студентів: «Мова йде про створення принципово нової дидактичної моделі технології навчання, що передбачає організацію оптимальної взаємодії людини з комп'ютером на основі широкого впровадження комп'ютерів у всі сфери життєдіяльності» [1,с.17].

Важливо, що завдяки використанню єдиних світових інформаційних систем забезпечується впровадження інформаційних технологій в освіту, бо формується єдиний освітній простір, а відтак зростає потреба людини в спілкуванні, отриманні доступу до вселюдських нематеріальних ресурсів, осмисленні і переробці значного обсягу інформації.

До передових інформаційних технологій, котрі використовуються у вищих навчальних закладах, належать Інтернет та Інтранет.

«Інтернет – це глобальна комп'ютерна мережа, що об'єднує велику кількість локальних мереж і водночас – мільйони комп'ютерів на планеті з метою обміну даними і доступу до спільних інформаційних ресурсів» » [10,с.7-8]. Принципи Інтернету застосовують у локальних мережах «...локальні мережі ще називають ІНТРАНЕТ» [12,с.224-225].

До інформаційних технологій, котрі використовуються під час освітнього процесу вищої школи, належать мультимедійні технології.

Поняття «мультимедія» означає «множинний засіб» або «Розмаїття середовищ». Учені тлумачать мультимедію як сучасну інформаційну технологію, що об'єднує за допомогою комп'ютерних засобів графічне

та відео зображення, звук та інші спеціальні ефекти. Під ними також розуміють порядок розробки, функціонування та застосування засобів інформації різних модальностей, котрі класифікують на апаратні (комп'ютер із процесором) та програмні, «...завершальним етапом мультимедійних технологій є створення мультимедійних продуктів як документів, що містять інформацію різних типів і дозволяють використовувати спеціальні технічні пристрої для їх створення та відтворення, прикладом може слугувати лекція-презентація із залученням відео- та аудіо фрагментів»[31,с.44].

Таким чином, шляхом застосування інформаційно-технічних засобів навчання освіта виходить на відмінний від усталених технологій рівень викладання і навчання, що називають «комп'ютеризованим», процес здобуття освіти стає гнучкішим, індивідуалізованим, що надає можливості використовувати глобальні ресурси для навчання, спілкуватись, обмінюватись досвідом із студентами інших міст, країн.

ІТ сприяють активізації навчального процесу, надаючи викладачам можливості досягнення дидактичної мети шляхом застосування різних видів діяльності через різнобічне проектування навчального середовища, що дозволяє реалізовувати принципово нові форми і методи навчання, а для студентів відриває доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, надає нові можливості для творчості, закріплення практичних умінь і навичок, котрі актуалізують пізнавальну діяльність [30].

Сьогодні характеризується створенням принципово нового життєвого простору – віртуального – інформаційного суспільства, а відтак нові можливості отримують і технології навчання.

З розвитком інформатики і сучасних засобів комунікації збільшуються дидактичні можливості навчальних закладів, що підтверджується українським законодавством: Законами України «Про освіту», «Про

вищу освіту», «Про інформацію», що дозволяє вузам використовувати різні методики в освітньому процесі [14, 15, 18].

ІТ настільки широко й активно входять в життя суспільства, що просто неможливо уявити сучасного фахівця, який не володіє комп'ютером. Тому курс інформаційних технологій має бути у вузі як базовий для навчання студентів всіх освітніх програм, не є винятком і «Соціальна робота».

З огляду на те, що будь-який вуз сьогодні володіє можливостями для створення й реалізації власної неповторної методики інформатизації освітнього процесу в навчальний план підготовки фахівців освітньої програми Соціальна робота у ХДУ доцільно було б увести освітню компоненту «Інформаційні технології в соціальній сфері» .

Отже, у сучасному динамічному і мобільному світі для реалізації себе як особистості важливим стає не тільки сума знань, але й здатність їх здобути та усвідомити, формуючи одночасно уміння та навички.

Це враховують вищі заклади освіти, котрі відіграють важливу рол у підготовці кадрів для соціальної роботи.

Вузи різних напрямів: університети класичного профілю, педагогічні університети, академії, медичні, технічні, юридичні, економічні забезпечують практичну підготовку для соціальної сфери, зокрема для мережі соціальних служб – державних і недержавних органів управління, структур та спеціалізованих установ, яка супроводжується використанням сучасних інформаційних технологій та спеціального інформаційного забезпечення.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

2.1. Актуальні проблеми підготовки соціальних працівників у вищих закладах освіти

Специфікою вищої школи України сьогодення є її модернізація, розширення функцій у суспільстві, бо освіта розглядається не лише як важливий засіб задоволення фахових потреб особистості, але й як духовна потреба. Одночасно її орієнтовано не лише на утвердження вітчизняних освітніх традицій і набутого досвіду, але й «...на примноження інтелектуального потенціалу нації з виходом на світовий рівень, розвиток і становлення демократичних засад, забезпечення в ринкових умовах державних і господарських інституцій високо кваліфікованими фахівцями» [6, с.5].

Якісне оновлення суспільства на початку ХХІ століття, створення незалежної суверенної держави активізувало в Україні процес становлення професії соціального працівника, стимулюючи її перехід у загальноосвітнє русло. Як самостійний вид професійної діяльності соціальну роботу на вітчизняному просторі конституювано Постановою Держкомпраці СРСР від 23.04.1991 року №92 «Про доповнення у Кваліфікаційний довідник посад керівників, спеціалістів і службовців», згідно з якою було доповнено кваліфікацією «спеціаліст із соціальної роботи», що вважається еквівалентом посади «соціальний працівник». Саме на цей час припадає відкриття нової спеціальності 04.02 (сьогодні 231) «Соціальна робота», розпочали підготовку вищі і середні спеціальні навчальні заклади (Наказ Держосвіти від 07.08.1991 р. №№?:), було затверджено плани [1].

Нині в Україні формується багатoproфільна і різнопланова система підготовки та перепідготовки соціальних працівників У масштабах держави вона має такі ступені:

«а) загальнодержавний, що передбачає формування єдиної системи набору, підготовки і перепідготовки кадрів, координацію зусиль закладів, котрі здійснюють навчання, форми спілкування з аналогічними системами інших держав;

б)галузевий, що ґрунтується на визначенні пріоритетів щодо рівнів і форм підготовки та перепідготовки кадрів для соціальних структур, їх формування;

в) регіональний, що вимагає визначення оптимальної потреби в кадрах різних профілів (соціального, психологічного, юридичного) із спеціальною освітою та кваліфікаційним спрямуванням, урахування можливостей навчальних закладів з метою розвитку соціальної освіти фахівця»[26, с.99].

Освітня система має чотири рівні акредитації: допрофесійна підготовка (професійно-технічні училища, ліцеї), професійна підготовка (коледжі, технікуми); вища професійна підготовка (Університети, інститути); післядипломна, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів (університети, інститути післядипломної освіти, курси підвищення кваліфікації) і здійснюється різними формами: денна та заочна.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту вищі навчальні заклади: «Освітні, освітньо-наукові заклади, які засновані і діють згідно до законодавства про освіту, реалізують відповідно до наданої ліценції освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечують навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснюють наукову та науково-технічну діяльність» [15].

Своєю чергою вища освіта має 3 рівні: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, другий (магістерський) і третій освітньо-науковий рівень (PhD).

Примітно, що підготовку соціальних працівників здійснюють близько 50 закладів різного типу і різної форми власності, зокрема цеб Міжрегіональна Академія управління персоналом, Національний університет «Києво-Могилянська Академія», Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Національний педагогічний університет ім.М.П. Драгоманова, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Ужгородський національний університет, Херсонський державний університет, діяльність яких регламентовано Законом України «Про освіту» [26<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>].

Підготовку фахівців із соціальної роботи зорієнтовано на задоволення потреб областей та в цілому регіонів. Найголовнішою є потреба у високоосвічених управлінських кадрах, бо спеціалісти із соціальної роботи працюватимуть в органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, інформаційно-аналітичних службах органів державного управління й місцевого самоврядування, у центрах соціальних служб, підприємствах, установах і організаціях, незалежно від їхнього підпорядкування й форми власності, а також у сфері освіти та виховання [27, 39].

На основі аналізу досвіду підготовки фахівців соціальної сфери дослідники окреслили проблеми (недоліки) процесу підготовки, котрі притаманні для більшості країн:

« - недостатньо уваги приділяється проблемам, що є джерелом людських страждань;

- процес підготовки здійснюється поза економічними, політичними і соціальними інститутами, котрі в цілому визначають розвиток соціальної політики, а відтак і соціальної роботи;

- навчальні заклади, котрі опікуються підготовкою фахівців соціальної сфери, часто виключають себе і студентів із соціальних проблем місцевого рівня і не беруть участі у їх розв'язанні;
- система освіти не дає можливості усім здібним і бажаючим із місцевої громади отримати підготовку в галузі соціальної роботи;
- практика і навчання не завжди ідентичні і не спрямовані на зміни і розвиток;
- гострою залишається проблема взаємовідносин між державною системою і неурядовими організаціями;
- у процесі підготовки акцент робиться на міське середовище, на середній клас, а це означає, що соціальна освіта далека від життя переважної більшості бідних і нещасних людей і не спроможна надати суттєву допомогу щодо покращення їх благополуччя;

більша частина випускників все ще працює в державних структурах із надання соціальної допомоги» [36, с.139].

Україна не є виключенням і під час підготовки теж наявні проблеми, серед яких виділяють наступні.

1. До недавнього відсутність «...Єдиного стандарту підготовки не давала чіткого уявлення про напрями підготовки соціальних працівників» [7, с.59].

2. Відсутність тісного зв'язку навчання з їх майбутньою професійною діяльністю, що позначається на низькій практичній підготовці.

3. Підготовка соціальних працівників, що передбачає отримання загальних знань і умінь в певній вузькій спеціалізації з урахуванням об'єктів і напрямів соціальної роботи (наприклад, організатор соціального захисту населення, юрист соціальної служби). Поєднання універсальної (загальної) і спеціальної професійної підготовки дозволить соціальним працівникам успішніше вирішувати проблеми на ринку праці [42].

4. Оновлення чинних програм, створення нових, підготовка підручників, навчальних посібників та пакетів навчально-методичної документації з освітніх компонент, передбачених Державними стандартами.

5. Удосконалення навчального процесу, а саме рівня його інформаційного забезпечення, що має надзвичайне значення для підготовки фахівців соціальної роботи.

6. Нагальними вважається проблеми забезпеченості вузів необхідною кількістю підручників, посібників, спеціалізованих журналів, словників та довідників із соціальної та соціально-педагогічної роботи, пакетів навчально-методичної документації; відсутність електронних версій підручників, нормативно-правової бази; удосконалення технології підготовки майбутніх фахівців; неналежна державна підтримка в плані фінансової допомоги, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу; активізація процесів підготовки професорсько-викладацького складу.

7. Проблема формування інформаційної культури майбутніх фахівців [2; 64].

Як уже зазначалось, в ХХІ столітті інформація стала основною культурною цінністю, що утворила культурний феномен інформованості людини, яка характеризується перетворенням інформації в реальні відомості, в особистісні (індивідуальні) знання. Варто зазначити, що в соціокультурній діяльності інформація передбачає не тільки знання, але й розуміння культурних цінностей. Завдяки наявним інформаційним технологіям, зріс рівень інформованості суспільства, радикально змінюється обсяг і глибина знань, а разом з ними рівень культури суспільства в цілому.

На думку О.Холостової: «Сьогодні в межах освітньої системи важливо вміло поєднати людські й технічні ресурси. Передбачається

вміння людини використовувати сучасну техніку, але й при цьому володіти особливою культурою роботи з інформацією»[55; 179].

Використання у всіх сферах людської діяльності більших обсягів інформації й неможливість оперативно формувати ці обсяги за допомогою традиційних інформаційних засобів і технологій породжують необхідність якісно нового рівня підготовки майбутніх фахівців, позначають цей факт терміном «інформаційна культура». Науковці пропонують різноманітні тлумачення цього поняття: М.Вохришева та Н.Зиновева тлумачать це поняття «...як галузь культури, пов'язану із створенням інформації в суспільстві й формуванням інформаційних якостей особистості, гармонізацію внутрішнього світу особистості в ході засвоєння усього обсягу соціально необхідної інформації» [65 <https://polarize.ru/uk/mobilnoe/informacionnaya-kultura-cheloveka-predpolagaet-informacionnaya/>].

Б.Семеновкер і І.Хангельдієва пропонують таке визначення: «Інформаційна культура – це якісна характеристика життєдіяльності людини щодо одержання, передачі зберігання й використання інформації, де пріоритетними є загальнолюдські духовні цінності, сукупність інформаційних можливостей, які доступні фахівцеві в будь-якій сфері діяльності в момент розвитку цивілізації» »[66; <http://conference.uraic.ru/UploadFiles/ckfinderFiles/files/infkultura-rebenka.pdf>].

Своєю чергою Є.Медведева сприймає інформаційну культуру «... як ступінь досконалості людини, суспільства або певної її частини у всіх можливих видах роботи з інформацією (одержання, нагромадження, кодування та переробка, створення на цій основі якісно нової інформації, її передачі, практичне використання), рівень знань, що дозволяє людині вільно орієнтуватись в інформаційному просторі, брати

участь у його формуванні і сприяти інформаційній взаємодії» »[30, с.103].

З метою вільної орієнтації в інформаційному потоці людина повинна володіти інформаційною культурою як однією зі складових загальної культури. Її невід'ємною частиною є знання щодо нових інформаційних технологій та уміння їх застосовувати як для автоматизації звичайних операцій, так і в неординарних ситуаціях, що вимагають нетрадиційного підходу [50].

Інформаційна культура є продуктом різноманітних творчих здібностей людини, і, на думку науковців, виявляється у «...конкретних навичках із використання технічних пристроїв (від телефону до персонального комп'ютера); здатності застосовувати у своїй діяльності інформаційні технології, базовою складовою яких є численні програмні продукти; умінні працювати з різною інформацією, отримувати її з різних джерел (періодичної преси, електронний комунікацій тощо), представляти її в зрозумілому вигляді й ефективно використовувати; володінні основами переробки інформації й знанні особливостей інформаційних потоків у своїй сфері діяльності» [20, с.79].

Для закладів вищої освіти соціальним замовленням інформаційної культури вважається забезпечення якісного рівня інформаційної культури студентів, необхідного для роботи в конкретному виді діяльності, де одночасно із вивченням теоретичних дисциплін інформаційного напрямку, варто приділяти достатньо часу інформаційним технологіям, що вважаються базовою складовою майбутньої професійної діяльності, причому якість навчання повинна визначатись ступенем сформованості стійких навичок роботи.

Практики переконані, що інформаційна культура – це лише уміння працювати з прикладними інформаційними програмами, а, насамперед, глибоке проникнення в сутність обробки інформації. Це передбачає наявність умінь обирати і формулювати цілі, здійснювати постановку

завдань, легко й швидко розв'язувати найрізноманітніші завдання на комп'ютері, знаходити інформацію за різними джерелами, користуватись автоматизованими джерелами пошуку, зберігання і обробки інформації; виділяти головне й другорядне; упорядковувати, систематизувати, структурувати дані та знання; бачити інформацію в цілому, а не фрагментарно; встановлювати асоціативні зв'язки між інформаційними повідомленнями; використовувати для аналізу процесів і явищ, що вивчаються, бази знань, системи штучного інтелекту та інші інформаційні технології; інтерпретувати й аналізувати одержані результати; передбачати наслідки прийнятих рішень.

Крім цього майбутній фахівець із соціальної роботи має знати Принципи і технології інформаційних потоків щодо управління соціальною сферою, технології створення й використання інтегровальних інформаційних систем для розв'язання завдань соціальної сфери, способи автоматизованої обробки, зберігання та поширення соціальної інформації на основі сучасних комп'ютерно-телекомунікативних технологій; способи організації локальних і розподілених мереж; структуру корпоративних мереж. Одночасно він має вміти використовувати в практичній діяльності новітні інформаційні технології під час формування соціальної політики, прогнозування соціальних процесів, під час керування сферами зайнятості, а також соціального захисту населення.

Неабияке значення мають і навички «...роботи з базами і банками даних, використання мережевих технологій у соціальній сфері. Робота в мережі Інтернет, використання програмно-інструментальних засобів з метою обробки даних у соціальній сфері. Бути компетентним під час підготовки управлінських рішень на основі сучасних комп'ютерних технологій, а також щодо застосування інформаційних технологій під час проведення моніторингу соціальної сфери регіону, а також

автоматизованих систем підтримки регіональних програм соціального захисту населення» [32, с.109-110].

На думку зарубіжних учених, інформаційна культура досі сприймається переважно як показник професійної культури, але найближчим часом вона стане найважливішим фактором розвитку кожної особистості»[63].

Як свідчить практика, на сьогодні високого рівня майстерності в обраній сфері вже недостатньо, а відтак оволодіння інформаційною культурою – це шлях універсалізації людських якостей, що сприятиме активному сприйняттю людиною самої себе, свого місця і своєї ролі.

Ні в кого не викликає сумніву, що особливе значення сформованості навичок інформаційної культури має приділятися в освіті, де умовою готовності соціального працівника до роботи є культ пізнання як мотиваційний базис діяльності, основа професійно-пізнавальної й загальнокультурної активності.

Таким чином, інформаційна культура майбутнього фахівця – це ступінь його досконалості у всіх можливих видах роботи з інформацією, що дозволяє ефективно взаємодіяти із внутрішнім професійним та із зовнішнім соціально-інформаційним середовищем суспільства завдяки наявності теоретичних знань та практичних умінь, а це завдання безперечно якісно може бути вирішено у закладі вищої освіти.

Сьогодні в державі, до слова як і інших країнах світу проблема сформульована так: «Навчання соціальній роботі не тільки пасивно відображати соціальний розвиток, воно повинно вести активний пошук шляхів розв'язання соціальних проблем, а професіоналів соціальної сфери потрібно готувати таким чином, щоб вони були здатні змінити, усунути, корегувати негативні соціальні вияви у суспільстві. А це можливо лише в закладах освіти, котрі вибудовують навчання за новими позиціями та враховують тенденції розвитку соціальної політики в країні» [58, <http://www.Osvita.org.ua>].

З огляду на вищезазначене зміст підготовки фахівця має передбачати такі компоненти:

«- глибокий аналіз сучасного соціального розвитку і формування вміння надання об'єктивної оцінки соціальній політиці, пропозиції альтернативних варіантів;

- чітке уявлення і класифікація сучасних моделей, форм і методів власне практики соціальної роботи;
- педагогічний процес підготовки соціальних працівників;
- розробку теорій, концепцій, моделей і технологій, спрямованих на ефективне функціонування соціального працівника;
- розробку і реалізацію програм, що підвищують компетентність соціального працівника» [13, с.136-139].

У кожній країні, і Україна не виняток, навчання соціальній роботі має базуватися на власній концептуальній моделі. Примітно, що професія соціального працівника де-юре визнана 25 років тому, але система підготовки фахівців все переживає складний процес свого розвитку. Визначити стратегію розвитку соціальної політики, конкретних напрямів і сфер соціальної роботи, структури системи підготовки кадрів для цієї сфери, боротися за утвердження і чистоту цієї професії, не допускати її девальвації – для України сьогодні це надзвичайно важливі проблеми.

Актуальними для розвитку цих проблем, на думку фахівців, є вирішення цілого комплексу питань: організаційних, дидактичних і методичних, серед яких: «Встановлення державних стандартів освіти, ліцензування освітніх програм, узгодження кваліфікаційних характеристик різних рівнів підготовки соціальних працівників, відпрацювання механізму координації співробітництва між різними закладами освіти, подальша співпраця з іноземними колегами, котрі беруть участь у реалізації відповідних міжнародних проектів в Україні, створення належної навчально-методичної бази» [25, с.30].

Отже, від сьогоденної якості освіти залежатимуть темпи економічного й політичного розвитку суспільства, його моральний стан. А відтак зрозуміло, що ефективна соціальна робота залежить від якісної підготовки спеціалістів, що виходить на якісно вищий рівень за рахунок використання Інтернет ресурсів.

2.2. Використання Інтернет ресурсів у процесі підготовки соціальних працівників

У сучасному суспільстві немає жодного продукту життєдіяльності, який би був настільки багатогранний за суттю, ніж інформація, яка може бути безкоштовна та комерційна, а за певних обставин вона може стати ліками або зброєю, саме тому інформація є головним продуктом, що створило суспільство.

Ні в кого не викликає сумніву, що інформаційні технології стали незмінними у кожній сфері діяльності людини, їх можливості величезні, і людина спроможна передати сучасній техніці багато своїх функцій – у тому числі й розумових. Універсальним технічним засобом обробки будь-якої інформації є комп'ютер, відіграючи роль підсилювача інтелектуальних можливостей людини й суспільства у цілому. Тому вдосконалення комп'ютерної техніки є необхідною складовою процесу інформатизації суспільства й освіти.

Варто зауважити, що на сьогодні відбувається поступове заміщення більшості видів інформації, котрими звикло оперувати людство, на ті або інші види електронної інформації. Різноманітні вияви цього процесу наявні абсолютно в усіх сферах буття людства. Наприклад: «Заміна паперового документообігу, зміна звичайних способів одержання інформації окремою людиною на все більшу орієнтацію на електронні види (телебачення, радіо, різні служби мережі Інтернет); зміна способів спілкування зі звичайних (особиста зустріч, лист) на електронні, що

практично стирають проблему географічних меж перебування співрозмовника (телефонні переговори, електронний лист, чати, форуми)» [65, <http://politics.ellib.org.ua/pages-12121.html> 66.<http://conference.uraic.ru/UploadFiles/ckfinderFiles/files/infkultura-rebenka.pdf>].

Особливим видом інформації на даний час можна вважати інформацію, репрезентовану в глобальній мережі Інтернет, де використовуються специфічні прийоми зберігання, обробки, пошуку і передачі розподіленої інформації великих обсягів та особливі способи роботи з різними видами інформації, при чому програмне забезпечення постійно вдосконалюється, що сприяє колективній роботі з інформацією різного виду.

Таким чином, Інтернет – це глобальний засіб обміну інформацією, що кардинально вплинув на життя мільйонів людей. А ця мережа інтенсивно розвивається, кількість користувачів з кожним роком збільшується, доступ до інформації цієї мережі розширюється, що надає можливість людині одержувати її в будь-який необхідний час.

Щодо технічного аспекту, то Інтернет – це система транспортування й зберігання інформації, і в її системі настільки багато інформації, що практично можна отримати відповідь на будь-яке питання.

Інтернет не лише всесвітнє сховище інформації, але й засіб горизонтальної (не ієрхічна) масова комунікація, оскільки користувачі не тільки «беруть» інформацію, але й постійно поповнюють різноманітними інформаційними ресурсами.

З огляду на те, що Інтернет перетворився на потужний і перспективний інструмент досліджень, можна говорити про те, що одним із обов'язкових видів робіт у закладі вищої освіти є дослідження – творчий процес, що пов'язаний із створенням нового продукту, ідей, наукових положень, фактів, законів, принципів.

Під час проведення досліджень студент розвиває такі якості, як проблемність та критичність мислення, уяву, науковість сприйняття практики і, відповідно, практичне сприймання наукових положень.

Своєю чергою «...процес використання інформації, що є знаннями про будь-що і про будь-кого для створення нових ідей і нового знання називається інформатизацією» [21, с.16]. Саме тому із усіх форм навчання у вузі потрібна інформація, що потрібна для написання рефератів, курсових, кваліфікаційних робіт, і тому інформатизація навчально-дослідницької діяльності студента означає виявлення та аналіз тієї інформації, котру накопичила наука та практика про об'єкт та предмет дослідження.

Саме персональний комп'ютер як складний технічний пристрій забезпечує інформатизацію навчально-дослідницької діяльності студента таким чином, «..що можна швидко отримати інформацію, опрацювати її та зберігати на електронних носіях, удосконалювати попередню і створювати нову інформацію, а також виводити її на паперові носії» [21, с.43].

Інформацію, розміщену у файлах на серверах мережі, називають «інформаційним ресурсом».

Функції інформації, що надає Інтернет, та прикладні програми надзвичайно різноманітні, можна отримати такі знання: «...понятійні (закони, теорії, ідеї); конструктивні (побудова, склад процесів, систем); процедурні (порядок дій); фактографічні (факти та події)» [54, с.96-101].

Комп'ютер, підключений до Інтернет, дозволяє суттєво прискорити та підвищити якість дослідницьких операцій, котрі до недавно виконувались вручну. За його допомогою можна забезпечити:

«...- моделювання (проекування дослідження в цілому);

- Пошук джерел інформації (у тому числі, адреси й імена науковців, які виконують дослідження з подібної тематики);

- Пошук інформації про конференції та форуми щодо проблем теми дослідження;
- Ознайомлення з інформацією, її нотування та цитування;
- Систематизація;
- Уведення власної інформації;
- Побудова різних графіків;
- Редагування тексту;
- Архівізація; виведення на паперові носії новітньої інформації» » [54, с. 109].

Використовуючи Інтернет-ресурси студенти мають змогу знаходити необхідні матеріали, у тому числі закони, нормативні акти, постанови, кодекси; вони є в курсі нових сучасних розробок та технологій в галузі соціальної роботи; отримують інформацію про різноманітні семінари, конференції, благодійні заходи та тренінги щодо соціальної роботи. Головне – вони мають можливість спілкуватися зі студентами інших вузів, обмінюватися досвідом із фахівцями різних напрямів.

Варто зазначити, що сьогодні відбувається реформування вищої школи, що зумовлює зміну освітніх програм, освітніх компонент, перегляд підручників, упровадження нових технологій, що зумовило зміну ролі закладів вищої освіти : з пасивних, вони стають центрами науково-дослідницької діяльності та активними розповсюджувача життєво важливих для суспільства знань.

2.3. Напрями розширення доступу студентів до джерел інформації

Джерелами інформації є: «...передбачені або встановлені Законом носії інформації: документи та інші носії інформації, котрі являють собою матеріальні об'єкти, що зберігають інформацію, а також повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи» також [18, [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>].

До основних видів інформаційних ресурсів соціально-педагогічної роботи можна віднести: «...спеціальну та фахову літературу, листівки, буклети, брошури, прес-релізи, рекламну продукцію (плакати, стенди); інформацію в засобах масової інформації про благодійні засоби неурядових структур і соціальні програми органів влади та місцевого самоврядування; інформаційну мережу Інтернет (сторінки донорів, інформаційно пошукові сервери); інформацію спеціалістів та волонтерів» [5, с. 19].

До інформаційного забезпечення закладів вищої освіти належить: забезпеченість студентів підручниками, навчальними посібниками, наявними у бібліотеці; відповідне співвідношення посадкових місць у читальних залах до загального контингенту студентів; забезпеченість читальних зал фаховими періодичними виданнями; можливість доступу викладачів і студентів до Інтернету як джерела інформації (наявність обладнаних лабораторій, каналів доступу) [19, с. 59].

Ми погоджуємося з думкою, що «...комп'ютер вирішує в першу чергу проблему інформаційного забезпечення навчально – виховного процесу, а саме якісного рівня інформаційної подачі навчального матеріалу, що включає системність, логічність, послідовність, чіткість, проблемність, мобільність і глибину викладу, гарантує оперативне представлення інформації такого виду (оптимальної як за обсягом, так і

за змістом), який на даний момент потрібен викладачеві і студенту» [34, с.92].

Ніхто не заперечує, що раціональна подача навчального матеріалу, графічний вигляд, швидкий пошук в різних текстах – це важливий крок до активізації навчального процесу та формування творчих здібностей студентів. Одночасно всебічний гармонійний інтелектуальний розвиток особистості буде дієвим лише тоді, коли навчальний матеріал подаватиметься різнобічно, тим самим впливаючи на всі почуттєві сприйняття: зір, слух, дотик і серце, тобто емоції, при цьому активізуючи візуальне мислення, що подразнює зовнішні почуття, які збуджують і оживлюють властивості сил розуму, що, своєю чергою зумовлює прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

Особливість інформаційного забезпечення підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти полягає в тому, що в навчальному процесі використовується спеціальна література: Закони України, Постанови Кабінету Міністрів, Конвенції, Декларації, Кодекси, Міжнародні пакти, Статути громадських і державних організацій, фахова періодика, підручники посібники, довідники, словники, методичні рекомендації, звітні матеріали студентів після проходження практики.

З метою встановлення основних джерел отримання інформації студентами під час підготовки до занять та з'ясування їх бачення нових видів нами було проведено анкетування, мета якого – з'ясувати основні джерела інформації при підготовці до занять та бачення студентів щодо пошуку нових.

Ми поставили собі завдання:

1. З'ясувати, чи існує проблема інформаційного забезпечення підготовки соціальних працівників у вузі.

2. Визначити, на якому рівня здійснюється інформаційне забезпечення підготовки соціальних працівників.
3. Дослідити, яким чином студенти готуються до занять, труднощі у зв'язку з цим.
4. Проаналізувати запропоновані студентами варіанти покращення інформаційного забезпечення.

З метою проведення дослідження нами було розроблено анкету (Додаток А) та проведено анкетне опитування студентів 1-4 курсів ХДУ ОП 231 Соціальна робота.

Аналіз результатів анкетування дозволив дійти таких висновків: 75% опитаних зазначили, що проблема інформаційного забезпечення підготовки соціальних працівників у вузі дійсно існує; 95% оцінили рівень інформаційного забезпечення як достатній, а 5% як низький; 85% респондентів знаходять потрібну інформацію в Інтернеті, а 15% - в бібліотеці та на кафедрі. Майже всі опитані назвали найбільш доступним, швидким і порівняно дешевим засобом отримання потрібної інформації – Інтернет і поставили його на перше місце, а відтак послуги Інтернету надають величезні можливості для підвищення ефективності процесу навчання у вищих закладах освіти, друге місце посіли посібники і підручники.

Щодо покращення інформаційного забезпечення, то студенти пропонували регулярно поповнювати бібліотека новими підручниками та періодикою, проводити щороку акцію «Подаруй книгу – допоможи студентові», до якої залучати громадські організації, благодійні фонди, товариства.

Одним із напрямів розширення доступу студентів до джерел інформації, що підтверджено студентами, є розмноження електронних версій фахової літератури.

Отже, належний рівень інформаційного забезпечення гарантує високий рівень професійної підготовки і відповідно випуск справжніх професіоналів. Здатних конкурувати на ринку праці.

ВИСНОВКИ

У сучасному інформаційному суспільстві інформація посідає провідне місце у всіх сферах життєдіяльності людини. Інформацію у вигляді різних відомостей представлено в різноманітніших формах та вигляді і на будь-яких носіях.

Інформація як важливий стратегічний ресурс є джерелом й арсеналом засобів та можливостей, до яких можна звертатися у разі необхідності з метою виконання будь-якого завдання або удосконалення дій, а особливо, коли вони мають надзвичайний характер чи здійснюються у критичній ситуації. Без інформаційних ресурсів просто неможливий розвиток людства.

Вчені виділяють різні види інформації, але об'єктом нашої уваги є наукова інформація та інформація довідково-енциклопедичного характеру, бо самі її використовують з метою навчання.

Одночасно, інформація має значення лише в тому випадку, якщо нею можна скористатися. У цьому сьогодні допомагають сучасні інформаційні технології, які є і методами, й способами пошуку, збору, зберігання, обробки й передачі (поширення) інформації на основі використання комп'ютерних та інших технічних пристроїв, програм для електронних обчислювальних машин і засобів зв'язку.

До передових інформаційних технологій, котрі використовуються у закладах вищої освіти, належать Інтернет та мультимедійні технології.

Професія соціального працівника відносно молода, її визнано лише 20 років тому, а власне система підготовки все ще знаходиться в періоді становлення, тому перед ЗВО стоять такі проблеми: відсутність взаємозв'язку теоретичного навчання студентів із їх майбутньою професійною діяльністю, що позначається на низькій практичній

підготовці; оновлення освітніх програм, підготовка підручників, навчальних посібників та пакетів навчально-методичної літератури.

Одним із напрямів розширення доступу студентів до джерел інформації, на думку студентів ОП Соціальна робота є електронні версії посібників і підручників, довідкової літератури, котра є базовою під час підготовки до занять.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієць В.В. Готуємо фахівців для соціальної роботи // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. - №2.- С.175-177.
2. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть// Ін-т вищ.освіти АПН України, Держ.цент.соц.служб для молоді. – К., 2001 – 325 с.
3. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть// Монографія. – К.: УДЦССМ, 2002. – 440 с. – Соціальна робота. – Книга П.
4. Бех В.П. Сутність та зміст соціальної роботи // Нова парадигма.- Запоріжжя, 2002.-Вип.24.-С.143-149.
5. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 134с.
6. Вища освіта в Україні: Навч.посіб.//В.Г.Кремень , С.М.Ніколаєнко, М.Ф.Степко та ін.: За ред. В.Г.Кременя, С.М.Ніколаєнко. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
7. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів// За ред. Т.В. Семигіної, І.І.Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
8. Варакін Л.Е. Глобальне інформаційне суспільство: Критерії розвитку й соціально-економічні аспекти. – М.: Міжнарод. Акад.зв'язку, 2001. – 43 с.
9. Вороніна Т.П. Інформаційне суспільство: сутність, риси, проблеми. – Х., 1995. – 111 с.
10. Глинський Я.М., Рязська В.А. Інтернетр. Сервіси, НТМД і вебдизайн: Навч.посібн. – 3-є вид. – Львів: Деол, СПД Глинський, 2005. – 192 с.

11. Глинський Я.М. Інформатика: 10-11 класи: Навч. посіб.: У 2 ч. – Ч.1. Алгоритмізація і програмування. 6-те вид. – Львів: СПД Глинський, 2006. – 256 с.
12. Глинський Я.М. Інформатика: 10-11 класи: Навч. посіб.: У 2 ч. – Ч.2. Алгоритмізація і програмування. 6-те вид. – Львів: СПД Глинський, 2006. – 264 с.
13. Горілий А.Г. Підготовка спеціалістів – потреба регіону Інформаційна ну// Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. - №3. – С.136-139.
14. Закон України «Про освіту» Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, №№, ст.451
15. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 року №2984-Ш [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
16. Закон України «Про Національну програму інформатизації» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, №27-28, 181 с.
17. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні», Відомості Верховної Ради (ВВР), 2007, №12, 102 с.
18. Закон України «Про інформацію», Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, №48, від 02.10.1992 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
19. Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-12#Text>
20. Зубов Ю.С., Сляднева Н.А. Людина в просторі й часі: інформаційний аспект проблеми // Інформаційна культура особистості: минуле, сьогодення, майбутнє, Краснодар, 1996, : Тез. Доп. Междунар. наук. конф., 1996.-Краснодар.- 1996.- С.79

- 21.Інформатика . Компютерна техніка. Компютерні технології. Посібник під ред. О.І Пушкаря. – Видавничий центр «Академія», Київ, - 2001р. – 250 с.
- 22.Івченко А.О Тлумачний словник української мови . Худож. Оформлювач С.А.Пятковка. Харків: Фоліо, 2004. – 540 с.
- 23.Інформатика: Навч.посіб. для 10-11 кл. середн.загальноосв.шкіл/І.Т.Зарецька, Б.Г. Колодяжний, А.М.Гуржій, О.Ю.Соколов – К.:Навчальна книга, 2002. – 496. - : іл.
- 24.Карпов Е.Б., Фрідланд А.Я., Фрідланд І.А Інформаційне суспільство і інформатика // Технології інформаційного суспільства – Інтернет і сучасне суспільство. – СПб.: Вид-во СПбГУ, 2003, - 203 с.
- 25.Карпенко О.Г. Деякі аспекти активізації процесу професійної підготовки соціальних працівників // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2005. №4, С.29-36.
- 26.Мигович І.І. Формування системи підготовки і підвищення кваліфікації соціальних працівників: досвід, проблеми // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2004. - №1. – С.98-110.
- 27.Мигович І.І. Соціальна робота у вищій школі. Ужгород, «Діло», 2001,-46 с.
- 28.Мигович І.І., Жмир В.Ф. Соціальна робота як професійна діяльність. Соціальний працівник – особистість і професіонал //Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2005. - №4. – С.113-128.
- 29.Модельний закон про інформатизацію, інформацію та захист інформації // Відомості Верховної Ради (ВВР), Постанова №26-7 від 18.12.2005 р.[Електронний ресурс]. Режим доступу:[12#Texthttps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_d09#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_d09#Text)

- 30.Медведєва Є. А. Визначення поняття інформації у точних і природничих науках : [текст] / Є. А. Медведєва // Вісн. Харк. держкультури: зб. наук. пр. / ХДАК; Відп. ред. Н. М. Кушнарєнко. – Х. : ХДАК, 2001. – Вип. 7. – С. 100 – 108.
- 31.Мукомел С.А., Чабан А.П. Використання мультимедійних технологій у вищій школі // Вісник Черкаського Університету. – 2009. – С.106-108.
- 32.Нечаєнко Г.П. Інформаційні технології у соціальній роботі// Вісник Черкаського Університету. – 2009. – С.109-113
- 33.Нечволд Л.І. Сучасний словник іншомовних слів. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. – 768 с.
- 34.Обучение социальной работе: Преемственность и инновации//Пер. С англ. Л.В..Понариной; под ред. Ш.Рамон, Р.Сарри. – Х., Аспект Прессс, 1996. – 154 с.
- 35.Пінчук О. Проблема визначення мультимедія в освіті: технологічний аспект// Нові технології навчання. – К., 200?. – Вип. – С.46-55-58.
- 36.Соціальна робота в Україні: теорія та практика: посібник для підвищення кваліфікації працівників соціальних служб для молоді. 4-а частина // За ред. Доц.А.Я.Ходорчук – К.: ДЦССМ, 2003. – 272 с.
- 37.Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень // Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018с.
- 38.Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників . // За заг. Ред. А.Й. Капської, І.М. Пінчука, С.В.Толстоухової. – К.: УДЦССМ, 2000. – 260 с.
- 39.Соціальна робота в Україні: Навчпосібник / І.Д. Зверєва, О.В.Безпалько, С.Я.Марченко та ін.; За заг. Ред.: І.Д.Зверєвої, Г.М.Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.

40. Слободанюк І.А, Покладова В.В. Інноваційні підходи до формування змісту професійної освіти: Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2005. - №2. – С.149 – 153.
41. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. – К.: ДЦССМ, 2002. – 536 с. // Соціальна робота. Книга 4.
42. Семигіна Т.В. Підготовка соціальних працівників до роботи в громаді// Наукові записки. – К., 2002. – Т.20: Спец.вип., ч.2. – С.389 – 393.
43. Соціальна робота: В 3 ч. / За ред.: Т.В. Семигіної, І.М. Грипг, Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". — К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2004.— Ч. 1: Основи соціальної роботи. — 178 с; Ч. 2: Теорії та методи соціальної роботи. — 224 с; Ч. 3: Робота з конкретними групами клієнтів. — 166 с.
44. Справочник соціального работника/В.Д.Альперович и др.; под общ.ред. Е.П.Агапова, В.А.Шапинского. – Ростов н-Д.: Феникс, 2006. – 336 с.
45. Соціальна робота: теорія, досвід, перспективи: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції. Ч II// за ред. І.В Козубовської, І.І.Миговича. Ужгород, 1999. – 368 с.
46. Соціальна робота з дітьми і молоддю (теоретико-методологічні аспекти): Навч.-практ. посіб. для дистанц. навч. / І.Д. Зверева, І.В. Козубовська, В.Ю. Керцман, О.П. Пічкарь; Ужгород, нац. ун-т; Укр. асоціація соц. педагогів та спеціалістів з соціальної роботи. — Ужгород, 2000. — 190 с.
47. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. ISBN 978-966-64-097-8

48. Соціальна робота: теорія і практика: Учеб.посібник//Отв. Ред. Е.И. Холостова. – М., 2001, - 218 с.
49. Словарь-справочник по социальной работе//Под ред. Е.И. Холостовой. – М.: Юрист, 2000. – 424 с.
50. Социальная работа: история, теория и практика: Науч.-уч. – метод. Пособие для студентов, магистрантов, аспирантов в области социальной педагогики, социальной работы// Харченко С.Я., Кратинев Н.С., Ваховский Л.Ц., Кратинова В.А., Песоцкая О.П., Покладова В.В. В 2 ч. – Ч.1 – Луганск, 2002. – 158 с.
51. Соціальна термінологія [Текст]: Словник-довідник // П.М. Василенко, В.С. Васильченко, В.М.Галицький, П.В.Швець. – К.: Знання України, 2007. – 368 с.
52. Технология социальной работы: Учеб. Пособие для студентов высш.учеб.заведений//Под ред. И.Г. Зайнишева. – Х., 2000. – 240 с.
53. Технологии социальной работы: Учебник подобш. Ред. Проф. Е.И.Холостовой. – М.: ИНФА – 2002. – 400 с.
54. Толстоухова С.В. Соціальна робота : підсумки, вдосконалення, перспективи розвитку// Науковий часопис. – К., 2005. – Вип.3. – С.108 -120.
55. Холостова Е.И. Професіоналізм в соціальній роботі: Учебное пособие. – М.: Из-во торговая корпорация «Дашков и К», 2007. – 236 с.
56. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. Навчальний посібник. – К.: центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.
57. [http://www. Socosvitakievua](http://www.Socosvitakievua)
58. <http://www.Osvita orgua>
59. <http://www.Tspuua>
60. <http://www.rada.gov.ua>
61. <http://www.Biglib.com.ua>

62.[http://www. Library org ua](http://www.Library.org.ua)

63.[http://www.Readbookz com](http://www.Readbookz.com)

64.[http://www.Uk Wikipedia org](http://www.Uk-Wikipedia.org)

65.<http://politics.ellib.org.ua/pages-12121.html>

66.<http://conference.uraic.ru/UploadFiles/ckfinderFiles/files/infkultura-rebenka.pdf>].

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Додаток 1

Я, Колодійська Анастасія Миколаївна
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, УСВІДОМЛЮЮ, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання,
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статеву чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - уникати виникнення у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягти власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

20.04.2020
(дата)

(підпис)
(підпис)

Колодійська А.М.
(ім'я, прізвище)

